

#### 4ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Αριστοτέλης, Πολιτικά

##### 1. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Αριστοτέλης, Πολιτικά, επιλογή από 1274b32– 1275b21 (Ενότητες 15-16 σχολικού βιβλίου, Γ 1-12)

Νῦν γὰρ ἀμφισβητοῦσιν, οἱ μὲν φάσκοντες τὴν πόλιν πεπραχέναι τὴν πρᾶξιν, οἱ δ' οὐ τὴν πόλιν ἀλλὰ τὴν ὀλιγαρχίαν ἢ τὸν τύραννον· τοῦ δὲ πολιτικοῦ καὶ τοῦ νομοθέτου πᾶσαν ὀρῶμεν τὴν πραγματείαν οὔσαν περὶ πόλιν, ἢ δὲ πολιτεία τῶν τὴν πόλιν οἰκούντων ἐστὶ τάξις τις. Ἐπεὶ δ' ἡ πόλις τῶν συγκειμένων, καθάπερ ἄλλο τι τῶν ὄλων μὲν συνεστώτων δ' ἐκ πολλῶν μορίων, δῆλον ὅτι πρότερον ὁ πολίτης ζητητέος· ἢ γὰρ πόλις πολιτῶν τι πληθὸς ἐστίν. Ὡστε τίνα χρὴ καλεῖν πολίτην καὶ τίς ὁ πολίτης ἐστὶ σκεπτέον. Καὶ γὰρ ὁ πολίτης ἀμφισβητεῖται πολλάκις· οὐ γὰρ τὸν αὐτὸν ὁμολογοῦσι πάντες εἶναι πολίτην· ἐστὶ γὰρ τις ὃς ἐν δημοκρατία πολίτης ὢν ἐν ὀλιγαρχία πολλάκις οὐκ ἔστι πολίτης.

Ὁ πολίτης οὐ τῷ οἰκεῖν που πολίτης ἐστίν (καὶ γὰρ μέτοικοι καὶ δοῦλοι κοινωνοῦσι τῆς οἰκήσεως), οὐδ' οἱ τῶν δικαίων μετέχοντες οὕτως ὥστε καὶ δίκην ὑπέχειν καὶ δικάζεσθαι (τοῦτο γὰρ ὑπάρχει καὶ τοῖς ἀπὸ συμβόλων κοινωνοῦσιν)· ... πολίτης δ' ἀπλῶς οὐδενὶ τῶν ἄλλων ὀρίζεται μᾶλλον ἢ τῷ μετέχειν κρίσεως καὶ ἀρχῆς. ... Τίς μὲν οὖν ἐστίν ὁ πολίτης, ἐκ τούτων φανερόν· ὧ γὰρ ἐξουσία κοινωνεῖν ἀρχῆς βουλευτικῆς καὶ κριτικῆς, πολίτην ἤδη λέγομεν εἶναι ταύτης τῆς πόλεως, πόλιν δὲ τὸ τῶν τοιούτων πλῆθος ἰκανὸν πρὸς αὐτάρκειαν ζωῆς, ὡς ἀπλῶς εἰπεῖν.

#### ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

i. α. Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, πρέπει να εξετάσουμε «τίνα χρὴ καλεῖν πολίτην καὶ τίς ὁ πολίτης» για δύο λόγους. Ποιοι εἶναι; β. Για ποιον λόγο, κατά τον Αριστοτέλη, ἔχουν ιδιαίτερη σημασία οι φράσεις «μετέχειν κρίσεως καὶ ἀρχῆς» και «κοινωνεῖν ἀρχῆς βουλευτικῆς καὶ κριτικῆς» για τον ορισμὸ του πολίτη;

**Μονάδες 10**

ii. 1. Σε ποια βασικά κριτήρια για τον ορισμὸ της πόλης καταλήγει ο Αριστοτέλης στο τέλος του αποσπάσματος που σας δόθηκε;

**Μονάδες 10**

2. Να σχολιάσετε τον λόγο για τον οποίο το πολίτευμα αποτελεί συνεκτική αρχή της πόλης, καθώς τον τρόπο που συσχετίζονται οι έννοιες της πόλης του πολιτεύματος και του πολίτη με βάση το απόσπασμα.

**Μονάδες 10**

iii. Χαρακτηρίστε καθεμιά από τις παρακάτω φράσεις «σωστή» ή «λανθασμένη», ανάλογα με τις πληροφορίες που δίνει το βιβλίο σας στην Εισαγωγή στα Πολιτικά.

1. Η απόκτηση των αρετών δεν είναι αποκλειστικά προσωπική υπόθεση, αλλά αφορά και την πόλη.

2. Στα Ηθικά Νικομάχεια δεν περιλαμβάνονται θέματα παιδείας και εκπαίδευσης.

3. Η πόλις είναι κοινότητα που την αποτελούν κυβερνώντες και κυβερνώμενοι.

4. Η αρχαία ελληνική λέξη πόλις έχει διαφορετική σημασία από τη νεοελληνική κράτος.

5. Η ευδαιμονία δεν μπορεί να επιτευχθεί χωρίς την αυτάρκεια.

**Μονάδες 10**

iv. Δύο από τις παρακάτω λέξεις χρησιμοποιούνται σήμερα με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχουν στο κείμενο. Ποιες είναι; Σχηματίστε μία πρόταση για καθεμιά από τις δύο λέξεις, ώστε να φαίνεται η σημερινή σημασία της: α) νομοθέτου, β) κοινωνοῦσι, γ) συμβόλων, δ) αὐτάρκειαν

**Μονάδες 10**

v. Ποιοι αποκλείονται από την ιδιότητα του πολίτη σύμφωνα με το εξεταζόμενο πρωτότυπο απόσπασμα και σε ποιες περιπτώσεις αίρονται αποκλεισμοί σύμφωνα με το μεταφρασμένο απόσπασμα που ακολουθεί; «Πολλά πολιτεύματα αποδίδουν την ιδιότητα του πολίτη και σε κάποιους ξένους· σε μερικές δημοκρατίες είναι πολίτης και αυτός που κατάγεται από μάννα που είναι μέλος της πολιτείας, με τον ίδιο τρόπο ρυθμίζονται σε πολλές περιπτώσεις και τα ζητήματα των παιδιών από μεικτούς γάμους. Αλλά, επειδή δέχονται ως πολίτες τέτοια πρόσωπα εξαιτίας της έλλειψης γνήσιων πολιτών (η έλλειψη πληθυσμού είναι αιτία που εφαρμόζονται έτσι οι νόμοι), όταν αυξηθεί ο πληθυσμός διαγράφουν πρώτα όσους κατάγονται από δούλο ή δούλη, έπειτα όσους έχουν μητέρα ξένη και, τέλος, δέχονται ως πολίτες μόνον όσους και οι δύο γονείς τους είναι ντόπιοι κάτοικοι της πόλης»

Αριστοτέλης, *Πολιτικά* 1278a 26-35 (μετάφραση Βασίλη Συμεωνίδη)

**Μονάδες 10**

## 2.ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Θουκυδίδης, *Ιστορίαι* (7.13.1-2)

Στο απόσπασμα ο Νικίας, στρατηγός των Αθηναίων, μιλά για τα προβλήματα που αντιμετωπίζει το αθηναϊκό εκστρατευτικό σώμα στη Σικελία, κυρίως μετά τον ερχομό αντίπαλων σπαρτιατικών ενισχύσεων.

[7.13.1] ἡμῖν δ' ἐκ πολλῆς ἂν περιουσίας νεῶν μόλις τοῦτο ὑπῆρχε καὶ μὴ ἀναγκαζομένοις ὥσπερ νῦν πάσαις φυλάσσειν· εἰ γὰρ ἀφαιρήσομέν τι καὶ βραχὺ τῆς τηρήσεως, τὰ ἐπιτήδεια οὐχ ἔξομεν, παρὰ τὴν ἐκείνων πόλιν χαλεπῶς καὶ νῦν ἐσκομιζόμενοι.

[7.13.2] τὰ δὲ πληρώματα διὰ τόδε ἐφθάρη τε ἡμῖν καὶ ἔτι νῦν φθείρεται, τῶν ναυτῶν [τῶν] μὲν διὰ φρυγανισμόν καὶ ἀρπαγὴν καὶ ὑδρείαν μακρὰν ὑπὸ τῶν ἰππέων ἀπολλυμένων· οἱ δὲ θεράποντες, ἐπειδὴ ἐς ἀντίπαλα καθεστήκαμεν, αὐτομολοῦσι, καὶ οἱ ξένοι οἱ μὲν ἀναγκαστοὶ ἐσβάντες εὐθύς κατὰ τὰς πόλεις ἀποχωροῦσιν, οἱ δὲ ὑπὸ μεγάλου μισθοῦ τὸ πρῶτον ἐπαρθέντες καὶ οἰόμενοι χρηματιεῖσθαι μᾶλλον ἢ μαχεῖσθαι, ἐπειδὴ παρὰ γνώμην ναυτικόν τε δὴ καὶ τᾶλλα ἀπὸ τῶν πολεμίων ἀνθεστῶτα ὀρῶσιν, οἱ μὲν ἐπ' αὐτομολίας προφάσει ἀπέρχονται, οἱ δὲ ὡς ἕκαστοι δύνανται (πολλὴ δ' ἡ Σικελία), εἰσὶ δ' οἱ καὶ αὐτοὶ ἐμπορευόμενοι ἀνδράποδα Ἵκκαρικὰ ἀντεμβιβάσαι ὑπὲρ σφῶν πείσαντες τοὺς τριηράρχους τὴν ἀκρίβειαν τοῦ ναυτικοῦ ἀφήρηνται.

### Λεξιλογικά

φρυγανισμός: συλλογή ξερών φρυγάνων για καύση, συγκέντρωση ξύλων για φωτιά

ὑδρεία: άντληση νερού

### ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

i. Να γράψετε τη μετάφραση του αποσπάσματος: «οἱ δὲ θεράποντες... ὡς ἕκαστοι δύνανται».

**Μονάδες 10**

ii. Ποια προβλήματα είχαν οι Αθηναίοι ως προς την επιφυλακή, τον ανεφοδιασμό και την επάνδρωση των πλοίων;

**Μονάδες 10**

iii. α. Να γράψετε τον ζητούμενο τύπο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

νεῶν: δοτική ενικού

τοῦτο: δοτική πληθυντικού θηλυκού γένους

ἔξομεν: ίδιο πρόσωπο, αριθμός, έγκλιση, φωνή στον αόριστο

ἐσβάντες: ίδιο πρόσωπο, αριθμός, πτώση, γένος, φωνή στον ενεστώτα

ἐπαρθέντες: ίδιο πρόσωπο, αριθμό, πτώση, γένος, φωνή στον ενεστώτα

ὄρῳσιν: ίδιο πρόσωπο, αριθμός, έγκλιση, φωνή στον αόριστο

β. Να μεταφέρετε όλους τους κλιτούς τύπους της φράσης στον άλλον αριθμό: παρὰ τὴν ἐκείνων πόλιν χαλεπῶς καὶ νῦν ἐσκομιζόμενοι.

**Μονάδες 10**

iv. α. Να βρείτε τα υποκείμενα των ρηματικών τύπων: φυλάσσειν, ἐφθάρη, ἀπολλυμένων και τα αντικείμενα των ρηματικών τύπων: ἔξομεν, οἴομενοι, ἀντεμβιβάσαι.

β. Οι δύο παρακάτω προτάσεις μπορεί να είναι είτε χρονικές είτε αιτιολογικές. Εξηγήστε πώς τις αντιλαμβάνεστε εσείς και δικαιολογήστε την απάντησή σας με βάση την εισαγωγή, την εκφορά και τη σημασία. «ἐπειδὴ ἐς ἀντίπαλα καθεστήκαμεν» «ἐπειδὴ παρὰ γνώμην... ἀνθεστῶτα ὄρῳσιν».

**Μονάδες 10**

## ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

### Διδαγμένο κείμενο

i. α) Η έννοια «πολίτης» πρέπει να οριστεί με ακρίβεια για δύο λόγους. Αρχικά προκειμένου να οριστεί πλήρως η έννοια «πόλις» και αυτό γιατί η πόλη είναι ένα «όλον» που αποτελείται από μέρη, τους πολίτες, και μόνο η διευκρίνιση των μερών μπορεί να φωτίσει καλύτερα το νόημα του «όλου». Επίσης, χρειάζεται ο ακριβής καθορισμός της έννοιας του πολίτη γιατί διαφέρουν τα χαρακτηριστικά που αποδίδονται σε αυτόν ανάλογα με το πολίτευμα. Δηλαδή το κάθε πολίτευμα ορίζει διαφορετικά κριτήρια για όσους μπορούν να συμμετέχουν στις λειτουργίες του και να έχουν τελικά την ιδιότητα του πολίτη.

β) Στις δύο αυτές φράσεις φαίνονται τα κριτήρια ορισμού του πολίτη. Για να είναι κάποιος πολίτης σε μία πόλη θα πρέπει να συμμετέχει στη βουλευτική (=πολιτική) και τη δικαστική εξουσία. Η βουλευτική εξουσία αναφέρεται τόσο στη συμμετοχή του ανθρώπου στις πολιτικές διαδικασίες ως ψηφοφόρου όσο και στη συμμετοχή του στα όργανα λήψης αποφάσεων που είναι η εκκλησία του δήμου και η βουλή. Η δικαστική εξουσία αναφέρεται στο δικαίωμα να συμμετέχει κάποιος ως δικαστής στο λαϊκό δικαστήριο της Ηλιαίας.

ii. 1. Ο νέος ορισμός της πόλης δίνεται από τον Αριστοτέλη στο χωρίο «πόλιν δὲ τὸ τῶν τοιούτων πλῆθος ἱκανὸν πρὸς αὐτάρκειαν ζωῆς, ὡς ἀπλῶς εἰπεῖν». Σύμφωνα με αυτόν η πόλη είναι το σύνολο των ανθρώπων που έχουν την ιδιότητα του πολίτη, δηλαδή έχουν δικαίωμα συμμετοχής στην πολιτική και τη δικαστική εξουσία, ένα σύνολο που είναι αρκετό για την εξασφάλιση της αυτάρκειας στην πόλη.

Το πλήθος των πολιτών πρέπει να είναι «ικανόν» σύμφωνα με τον ορισμό για να επιτευχθεί η αυτάρκεια. Το επίθετο δίνεται εδώ με ποσοτική και ποιοτική έννοια. Πρέπει δηλαδή οι πολίτες να είναι και αρκετοί αριθμητικά αλλά και άξιοι, ικανοί, κάτοχοι της αρετής (διανοητικής και ηθικής). Σε άλλο σημείο των Πολιτικών του ο Αριστοτέλης διδάσκει ότι «ή... πόλις πλῆθός ἐστιν οὐ τὸ τυχόν ἀλλὰ πρὸς ζωῆν αὐταρκες,... ἐάν δέ τι τυγχάνη τούτων ἐκλείπον, ἀδύνατον ἀπλῶς αὐτάρκη τὴν κοινωνίαν εἶναι ταύτην», κι εμείς έχουμε ήδη δει ότι η αυτάρκεια της πόλης συνδέεται, κατά τον Αριστοτέλη, με το εὖ ζῆν των πολιτών. Επειδή η πόλη είναι συμβιωτική κοινωνία που αποβλέπει στο ανώτερο αγαθό, την ευδαιμονία, είναι απαραίτητο τα μέλη της να μπορούν να εξασφαλίσουν με τη συμμετοχή τους την επίτευξη αυτού του σκοπού. Η ευδαιμονία, πάλι, είναι

αποτέλεσμα της αυτάρκειας για την οποία ο φιλόσοφος έχει ήδη αναφέρει τα βασικά στοιχεία. Στα Ηθικά Νικομάχεια ο Αριστοτέλης μας είπε καθαρά τι εννοεί με αυτή τη λέξη. Χρησιμοποιούμε, είπε, αυτή τη λέξη όταν θέλουμε να δηλώσουμε πως κάτι είναι και μοναχό του τέλει αγαθό, ότι και μόνο του κάνει τη ζωή άξια να τη ζήσει κανείς, έχοντας το αίσθημα ότι δεν έχει ανάγκη από τίποτε άλλο. Στο δικό μας χωρίο η πόλις χαρακτηρίζεται τέλεια, ακριβώς γιατί τίποτε άλλο δεν χρειάζεται πέρα από αυτήν ο πολίτης, αφού η πόλις είναι αυτάρκης, μπορεί δηλαδή και μόνη της να του χαρίσει το πιο μεγάλο αγαθό, που είναι το εὖ ζῆν, η εὐδαιμονία. Μια πόλις λοιπόν είναι αυτάρκης αν η γεωγραφική της θέση της εξασφαλίζει άφθονα τα υλικά αγαθά και τη βοηθεί στην εμπορική της ανάπτυξη, αν έχει τις απαραίτητες αμυντικές δυνατότητες και αν διαθέτει σύστημα χρηστής διοίκησης και, προπαντός, απονομής της δικαιοσύνης, επομένως αν είναι ανεξάρτητη ή, με άλλα λόγια, αν δεν χρειάζεται εξωτερική βοήθεια, για να καλύψει τις υλικές και ηθικές - πνευματικές - κοινωνικές ανάγκες της.

2. Το πολίτευμα αποτελεί συνεκτική αρχή της πόλης επειδή είναι ένας τρόπος οργάνωσης αυτών που κατοικούν στην πόλη. Είναι φανερό ότι το πράγμα λέγεται κυρίως σε σχέση με την κατανομή της πολιτικής δύναμης. Αν, επομένως, θέλουμε να καταλάβουμε τον συγκεκριμένο κάθε φορά τρόπο οργάνωσης των πολιτών, πρέπει πρώτα να καταλάβουμε τι είναι η πόλις· πιο συγκεκριμένα: να καταλάβουμε τι είναι η πόλις, το κράτος, ανάλογα με το καθεστώς, τον τρόπο διακυβέρνησης που επικρατεί κάθε φορά. Από τα παραπάνω γίνεται φανερό πως υπάρχει οργανική και λειτουργική σύνδεση μεταξύ των εννοιών «πολίτευμα», «πόλη» και «πολίτης». Το πολίτευμα αποτελεί το πολιτικό στοιχείο ταυτότητας της πόλης και ο πολίτης το φυσικό της στοιχείο. Το πολίτευμα δεν νοείται ανεξάρτητα από την πόλη και η πόλη δεν είναι κάτι άλλο παρά ένα σύνολο πολιτών. Σε άλλο σημείο των Πολιτικών του ο Αριστοτέλης γράφει «Αν η πόλη είναι πράγματι κάποιο είδος κοινωνίας, υφίσταται και ως κοινωνία πολιτών στη βάση μιας πολιτειακής οργάνωσης».

iii. 1 Σ, 2 Σ, 3 Σ, 4 Λ, 5 Σ

iv. Οι λέξεις που χρησιμοποιούνται με διαφορετική σημασία σήμερα είναι οι λέξεις β (κοινωνούσι) και γ (συμβόλων).

Όταν ήμουν μικρότερος συνήθιζα να πηγαίνω κάθε Κυριακή στην εκκλησία και να κοινωνώ.

Κάθε ομάδα έχει το δικό της σύμβολο που αποτυπώνεται στα ρούχα των παιχτών και σε διάφορα αντικείμενα για τους φιλάθλους.

ν. Ο Αριστοτέλης θα ορίσει το περιεχόμενο της λέξης «πολίτης» αφού πρώτα ξεκαθαρίσει ποια κριτήρια δεν είναι επαρκή για τον ορισμό αυτό (σχήμα άρσης και θέσης). Σύμφωνα με αυτά, ο τόπος κατοικίας δεν είναι αρκετός για να πολιτογραφηθεί κάποιος πολίτης της συγκεκριμένης πόλης που κατοικεί. Τη θέση του αυτή ενισχύει με το παράδειγμα που παραθέτει παρενθετικά σχετικά με τους μέτοικους και τους δούλους. Το δεύτερο κριτήριο που σύμφωνα με τον Αριστοτέλη δεν μπορεί να ορίσει τον πολίτη είναι το δικαίωμα συμμετοχής στα δικαστήρια με την ιδιότητα του ενάγοντος ή του εναγομένου. Κι αυτό γιατί λόγω συμφωνιών που υπήρχαν ανάμεσα στις πόλεις μπορούσε κάποιος να παραστεί στο δικαστήριο άλλης πόλης για εκδίκηση κάποιας δικής του υπόθεσης. *Αλλού στο ίδιο έργο ο Αριστοτέλης αναφέρει το παράδειγμα των Τυρρηνών και των Καρχηδονίων, που τους ένωναν συμφωνίες εμπορικές και στρατιωτικές, αλλά αυτό δεν ήταν αρκετό για να θεωρηθούν ότι ανήκουν στην ίδια πολιτική κοινωνία.* Αυτού του είδους οι συμφωνίες προστατεύονταν από τους νόμους και επέτρεπαν σε κάποιον να παραστεί ως διάδικος στο δικαστήριο μιας πόλης χωρίς να είναι πολίτης της πόλης αυτής. Εκτός από τα παραπάνω δύο κριτήρια που θέτει ο Αριστοτέλης ως μη επαρκή για τον καθορισμό της ιδιότητας του πολίτη, το κριτήριο της κατοικίας και το κριτήριο της παρουσίας σε δικαστήριο, ο φιλόσοφος πριν προχωρήσει στον πλήρη ορισμό της έννοιας του πολίτη αναφέρει κάποιες ακόμα κατηγορίες ανθρώπων που δεν έχουν την ιδιότητα αυτή. Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή τα παιδιά που δεν έχουν εγγραφεί ακόμα στα μητρώα των πολιτών πρέπει να ονομάζονται «ατελείς πολίτες» ενώ οι γέροι πρέπει να αποκαλούνται «παρηκμασμένοι πολίτες». Τέλος, δεν συμπεριλαμβάνονται στους πολίτες όσοι έχουν χάσει το δικαίωμα αυτό με δικαστική απόφαση («ἄτιμοι»), καθώς και οι εξόριστοι («φυγάδες»).

Σύμφωνα με το δοθέν παράλληλο κείμενο το πρώτο κριτήριο αίρεται πολλές φορές λόγω του μικρού πληθυσμού της πόλης. Συγκεκριμένα αναφέρεται ότι γίνονται δεκτοί να πολιτογραφηθούν και όσοι δεν είναι γνήσιοι πολίτες με καταγωγή και από τους δύο γονείς αλλά είναι γόννοι μεικτών γάμων είτε με ξένο πατέρα και γηγενή μητέρα είτε με δούλο τον ένα από τους δύο γονείς. Αυτό συμβαίνει μόνο για να καλυφθεί το αριθμητικό κριτήριο που χρειάζεται η πόλη για να οδηγηθεί στην αυτάρκεια. Όταν η αριθμητική δύναμη της πόλης αρχίσει να πολλαπλασιάζεται διαγράφονται από τα ληξιαρχεία πρώτα όσοι έχουν δούλο γονιό και ύστερα και όσοι έχουν ξένο γονιό και παραμένουν μόνοι οι γνήσιοι πολίτες που και οι δύο γονείς είναι πολίτες της συγκεκριμένης πόλης.

## Αδίδακτο κείμενο

i. Και οι δούλοι πάνε με το μέρος των εχθρών (αυτομολούν) επειδή έχουμε βρεθεί σε αβέβαιη κατάσταση, και οι ξένοι που αναγκάστηκαν να επιβιβαστούν φεύγουν γρήγορα για τις πόλεις κι όσοι πάλι στην αρχή παρασύρθηκαν από τον μεγάλο μισθό νομίζοντας ότι θα πληρώνονται περισσότερο παρά θα πολεμούν, επειδή βλέπουν και στο ναυτικό και στα άλλα να υπάρχει αντίσταση από τους εχθρούς απροσδόκητη, άλλοι φεύγουν ως λιποτάκτες και άλλοι όπως μπορεί ο καθένας.

ii. Οι Αθηναίοι είχαν πολλαπλά προβλήματα γιατί αναγκάζονται να χρησιμοποιούν όλα τα πλοία για επιφυλακή. Δεν μπορούν να εισάγουν εφόδια και θα τα στερηθούν εντελώς αν χαλαρώσουν την επιφυλακή τους. Πρόβλημα έχουν και στην επάνδρωση των πλοίων γιατί τα πληρώματα είναι ταλαιπωρημένα και επειδή χάνουν πολλούς άντρες είτε γιατί πέφτουν σε εχθρούς είτε γιατί αυτομολούν λόγω της δυσχερούς θέσης στην οποία έχει περιέλθει το στράτευμα.

iii. α. Να γράψετε τον ζητούμενο τύπο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

νεῶν: δοτική ενικού → νηί

τοῦτο: δοτική πληθυντικού θηλυκού γένους → ταύταις

ἔξομεν: ίδιο πρόσωπο, αριθμός, έγκλιση, φωνή στον αόριστο → ἔσχομεν

ἐσβάντες: ίδιο πρόσωπο, αριθμός, πτώση, γένος, φωνή στον ενεστώτα → ἐσβαίνοντες

ἐπαρθέντες: ίδιο πρόσωπο, αριθμό, πτώση, γένος, φωνή στον ενεστώτα → ἐπαιρόμενοι

ὀρῶσιν: ίδιο πρόσωπο, αριθμός, έγκλιση, φωνή στον αόριστο → εἶδον

β. παρά τὰς ἐκείνου πόλεις χαλεπῶς καί νῦν ἔσκομιζόμενος

iv. α. φυλάσσειν → Υποκείμενο: ἡμᾶς

ἐφθάρη → Υποκείμενο: τὰ πληρώματα



ἀπολλυμένων → Υποκείμενο: τῶν ναυτῶν

ἔξομεν → Αντικείμενο: τὰ ἐπιτήδεια

οἰόμενοι → Αντικείμενο: χρηματιεῖσθαι / μαχεῖσθαι

ἀντεμβιβάσαι → ἀνδράποδα

β. Οι δύο προτάσεις είναι αιτιολογικές που εισάγονται με τον σύνδεσμο ἐπειδή και εκφέρονται με οριστική γιατί δηλώνουν αντικειμενική αιτιολογία και συγκεκριμένα εξηγούν για ποιους λόγους εγκαταλείπουν το στράτευμα κάποιοι.